

Kalbos kultūros pagrindai

Kalbos kultūra yra kalbos vartojimas, laikantis sutartųjų bendrinės lietuvių kalbos normų. Kalbos kultūra plačiąja prasme – tai kalbos estetika ir kalbos etika. Kalbos kultūra siaurąja prasme – tai kalbos taisyklingumas (įteisinti žodynuose žodžiai ir jų reikšmės, aprašytos gramatikose norminės žodžių formos, žodžių jungimo deriniai bei sintaksinės sakinių konstrukcijos).

Kalbos norma – tai kalbininkų aptartas ir teikiamas vartojimui kalbos reiškinys (tarimas, kirčiavimas, žodžių parinkimas ir vartojimas, daryba ir kaitība, žodžių junginių ir sakinių sudarymas). Norminant laikomasi tikslingumo, taisyklingumo, tradicinės vartosenos principų.

Kalbos klaida – tai nemotyvuotas kalbos normos pažeidimas.

Leksikos (žodyno) klaidos ir jų taisymai

Svetimas priešdėlis	Svetima šaknis		Svetima priesaga	
Hibridai	Barbarizmai (senos svetimybės)	Naujos svetimybės	Hibridai	
<p>da- dabaigti = (pa)baigti dadėti = pridėti damokėti = primokėti daeiti = priėiti, nueiti dasiprotėti = susiprotėti nedakepusi = neiškepusi</p>	<p>abažiūras = gaubtas adejalias = apklotas ale = bet apart = be, išskyrus aprėdas = apdaras, drabužis baba = senelė bagotas = turtingas balkis = sija bantas = kaspinas basanoskės = basutės basketkės = sportinukai, sportbačiai biednas = neturtingas biškis = truputis blatnas = apskrus blicas = blykštė bliūdas = dubuo bliuzė = palaidinė bočius = senelis, protėvis bonka = butelis broma = vartai, arka broniruoti = rezervuoti brudas = nešvarumas bujoti = vešėti, klestėti bulka = bandelė buterbrodas = sumuštinis ciongas = skersvėjis čecholas = užvalkalas daboklė = areštinė daboti = žiūrėti dekis = užtiesalas diedas = senis dratas = viela duknos = antklodė dūmoti = mąstyti durnas = kvailas futliaras = dėklas gadynė = laikas, epocha grielka = šildyklė gvintas = sriegis išmiera = dydis, matmuo kaladė = trinka, malka kaldra = apklotas kelnė = mentė knopkė = smeigtukas, mygtukas, spraudė kolioti = plūsti, koneveikti konusas = kūgis kralikas = triušis kūdas = liesas kurtkė = striukė lystelė = juostelė liuosas = laisvas</p>	<p>maikė = marškinėliai mazolis = nuospauda mieruoti = matuoti mislyti = mąstyti mostis = tepalas muskulai = raumenys nabagas = vargšas nakleika = lipdukas nariadas = paskyra neboti = nepaisyti ot = o paduška = pagalvė papkė = aplankas, segtuvas parėdymas = potvarkis, nurodymas pijokas = girtuoklis planka = juostelė, priekraštis plėmas = dėmė pletkai = apkalbos plintusas = grindjuostė ploščius = lietpaltis pokštas = juokai pravalas = nesėkmė pritikus = bjaurus, įkyrus proba = mėginys pundas = ryšulėlis rėdyti = puošti, rengti ryžas = rudas rolė = vaidmuo rūgoti = bartis, plūstis salka = mansarda sietka = tinklėlis, regztukas sklepas = rūšys slojikas = stiklainis smala = sakai, derva subata = šeštadienis šaiba = poveržlė, ritulys šlanga = žarna šniūras = virvė špaklius = glaistas špilka = smeigė, segtukas štapas = spaudas štapuoti = spauduoti štuka = vienetas švogerys = svainis tapkės = šlepetės, šliurės terioti = niokoti, siaubti vaifokai = veltiniai velyti = norėti, leisti ženytis = tuoktis, vesti, ištekti žgutus = varžtas žiletė = skutimosi peiliukas žilka = valas</p>	<p>barteris = natūriniai mainai biznesmenas = verslininkas bodis = glaustinis, glaustinukė brauzeris = naršyklė čipsai = (bulvių) traškučiai draiveris = tvarkyklė hapiendas = laiminga pabaiga hostelis = nakvynės namai hotdogas = dešrainis hotelis = viešbutis imeilas = elektroninis paštas imidžas = įvaizdis kontroleris = valdiklis kornfleikšai = dribsniai krosvordas = kryžiažodis laptopas = nešiojamas kompiuteris leginsai = tamprės, timpės menedžeris = vadybininkas menedžmentas = vadyba mūsųliai = dribsniai ofisas = įstaiga, kotora parkingas = automobilių aikštelė pleiofai = atrinktamosios varžybos ploteris = braižytuvas popkornai = spragėsiai posteris = afiša, plakatas presa = spauda printeris = spausdintuvas puzlės = dėstas, dėlionė referis = (vyresnysis) teisėjas rentingas = (trumpalaikė) nuoma ryderis = skaitytuvas rolikai, rolskeitai = riedučiai sponsorius = rėmėjas, mecenatas steipleris = segiklis šopas = parduotuvė šou = renginys šrederis = dokumentų naikiklis taimeris = laikmatis vykendas = savaitgalis</p>	<p>-avas (vyšniavas = vyšnių spalvos) -ka (razinka = razina) -ka (mergička = mergina) -iorka (galiorka = galas) -erka (univerka = universitetas) -oškė (kramtoškė = kramtomoji guma) -uška (voveruška = voveraitė) Įsidėmėtina, jog toleruojami žodžiai <i>dainuška, vakaruška</i> -iokas (klasiokas = klasės draugas) Įsidėmėtina, jog vartojami <i>berniokas, jaučiokas</i> -orius (dainorius, giedorius = dainininkas, giedotojas) Įsidėmėti vartojamus tarptautinius žodžius: sekretorius, inventorius -istas (finansistas, futbolistas, metodistas = finansininkas, futbolininkas, metodininkas-profesija). Įsidėmėti: vargonininkas, armonikininkas, artistas, juristas; baptistas, budistas, metodistas, islamistas - konfesija -ėjas (geradėjas, piktadėjas = geradarys, piktadarys). -avoti (bėdavoti = bėdoti)</p>
	<p>Įsidėmėtina, jog svetimybės <i>anūkas, boba, bėda, blankas, batonas, košė, pakas, skeneris, sardelė</i> įteisintos žodynuose.</p>			

Netaisyklingos vartosenos žodžiai ir vertalai (netaisyklingai išversti žodžiai)

Netaisyklingas priešdėlio vartojimas	Netaisyklingas šaknies vartojimas arba netaisyklingas visas žodis, posakiai	Netaisyklingas priesagos vartojimas
<p>apjungti, apvienyti = sujungti, suvienyti apmokėti = (su)mokėti neapmokamas = nemokamas (atostogos) Įsimtis: <i>apmokėti sąskaitą</i> atiduoti daug metų = išdirbti atredaguoti = suredaguoti atreguluoti = sureguliuoti atremontuoti = suremontuoti atsiekti = pasiekti atsižymėti = pažymėti, užsirašyti atžymėti, atžyma = <i>pažymėti, pažyma, žyma, ženklas</i> atžymėti šventę = <i>švęsti šventę, paminėti sukaktį</i> išplanuoti = suplanuoti išskaičiuoti koeficientą = suskaičiuoti nuplanuoti = suplanuoti pajungti signalizaciją = įjungti/prijungti panaudojami = naudojami perduoti dokumentus = atiduoti dokumentus praanalizuoti = išanalizuoti, išnagrinėti prabalsuoti = (nu/pa)balsuoti praėti temą = išeiti temą prailginti = pailginti pramatyti = numatyti priduoti makulatūrą = atiduoti/parduoti prigalvoti = sugalvoti pritaikomi = taikomi sudalyvauti = dalyvauti sutepti prietaisą = patepti užapvalinti briaunas = suapvalinti užinteresuoti = suinteresuoti, (pa)skatinti užintriguoti = suintriguoti, sudominti užmanyti = sumanyti užpildyti pipetę = pripildyti užskaityti = įskaityti užslaptinti = įslaptinti užvežti prekes = atvežti Reikėtų vengti dirbtinai pridamų priešdėlių: apšildomi = <i>šildomi</i> bealkoholinis = <i>nealkoholinis</i> besąryšis = <i>beryšis</i></p>	<p>apystova = aplinkybė apspęsti = lemti gerbūvis = gerovė išpildyti pažadą = tesėti, patenkinti išsireikšti = pasakyti išsireiškimas = posakis įtakoti = nulemti kelmaišis = kelionmaišis laisvanoriškas = savanoriškas lietsargis = skėtis lygsvara = pusiausvyrą medpunktas = medicinos punktas medsesuo = medicinos sesuo neišpasakytai = neapsakomai nekuris = kai kuris neužilgo = netrukus o taip pat = taip pat/ ir/bei pasėka = pasekmė, rezultatas perkūnsargis = žaibolaidis profsąjunga = profesinė sąjunga savistovus = savarankiškas, nepriklausomas specdrabužiai = specialieji drabužiai suvesti rezultatus = susumuoti uždėti baudą = paskirti vyrbuhalteris = vyriausiasis buhalteris viso = iš viso Isidėmėtina, jog įteisinti žodžiai santechnika, santechnikas. Parazitiniai žodeliai: kažkas tai = kažkas, kas tai = kas, kaip tai = kaip. Netinkamai išversti posakiai ir frazeologizmai: kaip taisyklė = paprastai, dažniausiai, kaip pavyzdžiui = pavyzdžiui, kaip girdečiau = girdečiau, ant tiek = tiek, ant kiek = kiek, kas liečia = kas dėl, kas link, vietoj to, kad užuot, ir štai = taigi, gal tau stogas nuvažiavo = proto netekai, į vatą vynioti = apgauti, gumą tempti = delsti, makaronus ant ausų kabinti = išsisukinėti.</p>	<p>-ok (vienok = o, bet, tačiau) -oti (pabuvoti = pabūti) -ukė (penkiukė = penketas) -iškis (dvasiškis = dvasininkas), bet dvariškis, telšiškis -ietis (darželielis, geležinkelietis = darželinukas, geležinkelininkas; Vakarų europietis = Vakarų Europos gyventojas) -ojinė (rašytojinė veikla = rašytojų) -uminis (greituminis = greitas) -ininis (plačiaekraninis = plačiaekranis) -ijinis (revoliucijinis = revolucinis), bet linijinis (linija), lininis (linas). -atinis (problematinis = probleminis) -iškas (moderniškas = modernus; tautiški = tautiniai, daugiaprasmiškas = daugiaprasmis) -ingi (vieningi interesai = vienodi) -iniai (fiziniai, dvasiniai = stiprus fiziškai, dvasiškai; esminiai = iš esmės, abipusiškai = abipusiai, iš abiejų pusių, savalaikiai = laiku) -inis, -inė (procedūrinis = procedūrų kabinetas; metodinis = metodikos būrelis; pramoninės = pramonės prekės). -(d)inėti (pereidinėti gatvę = pereiti). Isidėmėtina: perrašinėti daug kartų, ilgai krapštinėti, įrodinėti teoremą, atsakinėti pamoką. -ėjas, -tojas (autoprovėjas = automobilinis krautuvus/įkroviklis; laido ilgintojas = ilgintuvus, ilginamasis laidas; išjungėjas = jungiklis; dėmių išėmėjas = išėmiklis). Isidėmėtini žodžiai: <i>skiediklis, tirpiklis, paleidiklis, stūmoklis, minkštiklis, baliklis, stūmiklis, stūmoklis, sulčiaspaudė, užpildas, kroviklis, (vamzdžių) klotuvus, (vaisių) skintuvus, keltuvus, (automatinis) paleidiklis, perjungiklis, purkštuvus, (kvapų) geriklis, (putų) putokšlis, rinkiklis, (oro) rinktuvas, aušalas, aušintuvus, baltalas, baltiklis, drėkintuvus, greitintuvus, kietiklis, kietalas, minkštiklis, srovės skirstytuvus, plaukų stipralas, (sniego) valytuvus, žadintuvus.</i> Isidėmėtini žodžiai: <i>kinas, brazilas, kolumbietis, azijietis, gruzinas, maironietis, žalgirietis, bet gediminaitis, kudirkaitis.</i></p>

Semantizmai (žodžiai, pavartoti nenorminėmis reikšmėmis)

Netaisyklingai vartojami priešdėliai	Žodžiai, vartojami nebūdingomis jiems reikšmėmis	
Daliniai semantizmai	Ištiniai semantizmai	
<p>apjungti = sujungti apmokyti = mokyti apsieiti = kainuoti apsisvesti = vesti, tekėti, tuoktis apturėti = turėti, patirti atidaryti paminklą = atidengti atidirbti = baigti dirbti atleisti prekę = parduoti atlieti skulptūrą = nulietai atmainyti = panaikinti atredaguoti = suredaguoti (bet teko atredaguoti, t.y. atitaisyti) atsiekti = pasiekti atsinešti = elgtis atvažiuoti namo = parvažiuoti atžymėti = pažymėti betaktis = netaktiškas betvarkė = netvarka išskirti premiją = (pa)skirti premiją neprišūsti = neatsiūsti (bet prisūstė daug laiškų) paimti teises = atimti pajungti elektrą = įjungti paskaičiuoti sąnaudas = suskaičiuoti persipina idėjos = susipina (bet persipina kasas iš naujo) praanalizuoti = išanalizuoti prabalsuoti = (nu)balsuoti prabėgti distanciją = nubėgti praeiti = nueiti pragalvoti = apgalvoti (bet ilgai pramąsčiau) praklaustyti juostą = išklaustyti praklaustyti kūrinių = išklaustyti (bet praklaustyti žodžius – jų neišgirsti) pravažiavę dalį kelio = nuvažiavę (bet pravažiavome pro šalį) pravažiavimo nėra = važiuoti draudžiama pravažiuojantis bilietas = nuolatinis/mėnesinis praveisti liniją = išvesti, nubrėžti praveisti pinigus = pervesti praveisti vakaronę = vesti, organizuoti prisilaikyti taisyklių = laikytis (bet prisilaikyti turėklų) užinteresuoti = suinteresuoti užmanyti = sumanyti užsipilti degalų = įsipilti (bet netyčia užsipilti degalų ant rūbų) užskaityti = įskaityti</p>	<p>abuojas = <i>piktas</i>, bet ne abejingas ainis = <i>palikuonis</i>, bet ne protėvis atminčiai padovanoti = <i>atminimai</i> (bet vaistai atminčiai pagerinti) atstatyti nepriklausomybę = <i>atkurti</i> bendrai nebereikia pagalbos = <i>apskritai</i> berods = <i>rodos</i> dainuoti giesmes = <i>giedoti; sukti, čiułbeti</i> (paukščiai). daryti = <i>ruošti, rengti, mokyti, virti</i> daviniai = <i>duomenys</i> (bet maisto davinys) dėti/įmtis batus = <i>autis/nusiauti</i> dėti/įmtis diržą, juostą, skarą = <i>rištis/nusirišti</i> dėti/įmtis palta, kostiumą = <i>vilkis, nusivilkti</i> eilė problemų = <i>daug</i> eina kalba = <i>kalbama</i> gautis = <i>sektis/pavykti/atsitikti</i>, bet gautis po ligos įjungti/išjungti = <i>įrašyti, įtraukti</i> (dokumentą) įnešti = <i>įtraukti, pateikti</i> (pasiūlymą) išlaikytas = <i>santūrus</i> išmetinėti = <i>prikaišioti</i> išpildyti = <i>atlikti (kūrinį), įvykdyti (planą)</i> išpulti = <i>pasitaikyti</i> išrišti = <i>išspręsti</i> išstoti = <i>kalbėti, pasirodyti</i> (bet išstoti iš sąjungos) iššaukti = <i>sukelti</i> (reakcija); <i>iškviesti</i> (dvikovon) (bet garsiai iššaukti žodžius) įvesti = <i>įtraukti į komisiją</i> keliai = <i>būdai</i> matomai = <i>matyti</i> (bet padėti daiktus matomai) naudoti kalbą = <i>vartoti</i> nešti atsakomybę = <i>būti atsakingam</i> nuimti atsakomybę = <i>panaikinti</i> pajungti = <i>priveisti, įjungti</i> (dujas) pakilti ir nusileisti laiptais = <i>užlipti ir nultipti</i></p>	<p>pašvesti gyvenimą = <i>(pa)skirti</i> patalpinti žmones = <i>apgyvendinti</i> (bet patalpinti daiktus) pergyventi = <i>jaudintis</i> (bet pergyventi savo vaikus) pernešti = <i>pakelti, iškęsti</i> pervesti = <i>perkelti</i> (į kitas pareigas) pigios ir brangios kainos = <i>didelės ir mažos</i> (ne žemos ir aukštos) (bet pigios ir brangios prekės) pilnai suprasti = <i>visai/visiškai</i> praveisti = <i>nutiesti</i> (laidus) priimti vaistą = <i>gerti</i> randasi = <i>yra</i> (bet grybai randasi po lietaus) regimai = <i>matyti, turbūt</i> reiškia (įterpinys) = <i>vedinasi</i> rišasi dalykai = <i>siejasi</i> sąstatas orkestro = <i>sudėtis/dalyviai/nariai</i> (bet traukinio sąstatas) sekančią dieną = <i>kitą</i> skaitau, kad pavyko = <i>manau/manyčiau</i> (bet skaitau knygą) statyti pažymį = <i>(į)vertinti</i> statyti skaitiklį = <i>įtaisyti</i> statyti telefoną = <i>įvesti</i> stovis patalpų = <i>būklė</i> sutikti daiktą = <i>rasti, aptikti</i> sutinkame kūrinyje veikėją = <i>(yra) kūrinio veikėjas</i> (bet svečius sutinkame) tamprūs ryšiai = <i>glaudūs</i> (bet tamprūs raiščiai) teisingas rašymas = <i>taisyklingas</i> (bet teisingas sprendimas) tūlas = <i>dažnas</i>, bet ne kažkoks tuo pačiu = <i>kartu</i> tuo pačiu = <i>taigi, kartu</i> užsiėmimai = <i>pamokos, paskaitos, būreliai, pratybos</i> vieninga politika = <i>vienoda</i> (bet vieninga tauta) žinoti kalbą = <i>mokėti</i> (bet žinoti faktą) žiuri komisija = <i>vertinimo komisija/žiuri</i> (be komisijos) žymiai = <i>kur kas daugiau</i> (bet žymus žmogus).</p>

Morfologijos klaidos (netaisyklingas žodžių formų vartojimas)

Morfologiniai požymiai	Klaidos ir jų taisymas
Giminė	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų nepainioti giminių: apkabas = <i>apkaba</i>, analizas = <i>analizė</i>, blankas = <i>blankas</i> 2. Vyr. g. daiktav. formos nevertotinos moterų profesijai, pareigoms nusakyti: ministras = <i>ministrė</i> Laukienė. 3. Nevertotinas įvardžio kelintas ir skaitv. vyr. g. formos mėnesio dienai mot.g. nusakyti: kelinto = <i>kelinta</i> šiandien? Gegužės penkto = <i>penkta</i>. 4. Įsidėmėtina, kad įvardis keletas neturi mot.g.: susitikome po keletos = <i>keleto</i> savaitę. 5. Reikėtų įsiminti norminį bevardės gim. vartojimą: džiaugsmas pasiekta = <i>tu, kas pasiekta</i>, remdamiesi išsakyta = <i>tu, kas išsakyta</i>; kas naujo = <i>kas nauja</i>, tas = <i>tai</i> aišku.
Skaičius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vienaskaitiniai daiktavardžiai neturi daugiskaitos formų: mokyklos remontai = <i>remontas</i>, sutvarkyti aplinkas = aplinką, didinti pajėgumus = pajėgumą. 2. Daugiskaitiniai daiktavardžiai neturi vienaskaitos formų: brangi ikra = brangūs ikrai, kūrėname anglimi = anglimis 3. Vertėtų įsidėmėti vienaskaitos ir daugiskaitos vartojimo atvejus: rengsime piešinio = piešinių paroda, sėja rugį = rugius. 4. Įsidėmėtina, jog su daugiskaitiniais daiktavardžiais vartojami dauginiai skaitvardžiai: jam du = dveji metai, laimėjo penkias = penkerias rungtynes, liko trys = treji vartai, dvi = dvejios durys.
Laipsniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų laikytis lietuvių k. laipsniavimo sistemos: geras, labiau geras = geresnis, labiausiai geras = geriausias, bet labiau patyręs nėra patyresnio formos, labiausiai apleistas. 2. Nelaipsniuojami tarptautiniai būdvardžiai optimalus, maksimalus, minimalus, ekstremalus, elementarus, nes iš prigimties nusako aukščiausią laipsnį: elementariausias = elementarus.
Linksnų ir asmenų galūnės	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų vengti tarminių galūnių: auksiniui = auksiniam, vientisiniui = vientisiniam. 2. Galėtų būti vartojamos abi formos: obelies-obelis, su dukterimi-dukterija.
Sangražinės formos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų nedubliuoti dalelytės –si sangražiniu įvardžiu: nusirašiau sau = <i>nusrašiau</i> 2. Nevertotinos sangražinės formos vietoj neveikiamosios rūšies dalyvių: paveikslas žiūrėsi = <i>žiūrimas</i>, nosinė raidė rašosi = <i>rašoma</i>.
Skaitvardžiai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įsidėmėtina, jog kiekinių sudėtinių skaitvardžių kaitomi visi dėmenys, o kelintinių sudėtinių – tik paskutinis dėmuo: trūkio tūkstančio šimto penkiasdešimt trijų – trūkio tūkstantis šimtas penkiasdešimt trečio. 2. Įsidėmėtina, jog su daugiskaitiniais daiktavardžiais vartojami dauginiai skaitvardžiai (dveji-devyneri) ir įvardžiai abeji, keleri: abejų durų, kelių rogių; tik įvardis kiekvienas neturi dauginės formos, todėl sakoma: kiekvienais metais. 3. Nevertotini kartojami skaitvardžiai: šimtai ir šimtai = <i>šimtų šimtai</i>.
Įvardžiai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevertojami su žodeliu tai: kažkas tai = <i>kažkas</i>. 2. Nevertotini įvardžiai mano, tavo, jo, mano savybinio įvardžio savo reikšme: radau mano = <i>savo</i> knygą.
Įvardžiutinės formos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Svarbu skirti paprastus požymius nusakančius žodžius ir išskirtinius (rūšies, pavadinimo ir kt.) – jiems vartojamos įvardžiutinės formos: aukštas žmogus – <i>aukštoji mokykla</i>, Aukščiausiasis teismas: juoda spalva- <i>juodieji serbentai</i>. 2. Vengtinios būdvardžių, turinčių priesagą –inis, įvardžiutinės formos (ypač terminijoje): vidurinioji = <i>vidurinė mokykla</i>, bet pirmoji vidurinė mokykla. 3. Vengtinias veikiamųjų dalyvių įvardžiutinių formų daiktavardėjimas: budintysis = <i>budėtojas</i>, vedantysis = <i>vedėjas</i>, pirmininkaujantysis = <i>pirmininkas</i>
Dalyvio rūšys	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertėtų įsidėmėti keistinių veikiamosios į neveikiamosios rūšies dalyvių ir atvirksčiai atvejus: skaudanti galva = <i>skaudama galva</i>, prašantis žvilgsnis = <i>prašomas žvilgsnis</i>, siuvančioji mašina = <i>siuvamoji mašina</i>, bet padidintas kraujospūdis = padidėjęs kraujospūdis. 2. Vertėtų įsiminti nevertotinus junginius su neveikiamosios rūšies dalyviais: remiantis išdėstyta = <i>remiantis tuo, kas išdėstyta</i>.
Prieveiksmiai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevertotini su žodeliu tai: kažkur tai = <i>kažkur</i>. 2. Kažkur, kažkiek nevertotini maždaug, truputį reikšme: grįšiu kažkur dvyliką = <i>maždaug dvyliką</i>; kažkiek = <i>truputį</i> moku. 3. Įsidėmėtinas kiekio perviršio nusakymo taisymai: ne daugiau, virš šimto = <i>daugiau negu šimtas, daugiau kaip šimtas, per šimtą</i>. 4. Nevertotinas prieveiksmis viso = <i>iš viso</i>. 5. Nevertotini kartojami prieveiksmiai su jungtuku: labai ir labai = <i>labai labai</i>, nuolat ir nuolat = <i>dažnai</i>. 6. Įsidėmėtinas šių priverstinių taisyimas: fiziniai = fiziškai stiprus, įtikinančiai = įtikinamai, padrašinčiai = padrašinamai.

Sintaksės klaidos (prielinksnių, linksnių, polinksnių vartojimas)

	Prielinksniai	Linksniai	Polinksniai
ant	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas su veiksmazodžiais mokytis, mainyti, keisti, skūstis, būdvardžiais gabus, geras, godus: skūstis draugu = draugu, godus ant turto = turto, išmainė degtuką ant adatos = į adatą. 2. Nevartotinas nusakant kryptį: eiti ant šokių į šokius. 3. Nevartotinas nusakant priemonę: groja ant pianino = pianinu. 4. Nevartotinas nusakant laiką: ant dienų = šiomis dienomis. 5. Nevartotinas nusakant būdą, kiekį, paskirtį, tikslą, priežastį, būvį, požymį: ant pusės = perpus, ant keršto = iš keršto, ant dietos = laikosi dietos, bateliai ant aukštų kulnų = aukštais kulnais 6. Nevartotinas nusakant matmenis ar dydžius: nuotrauka devyni ant dvylikos = iš/ir/su, mastelis 1 ant 100 =1 su 100, kraujospūdis 80 ant 120 = ir/su, vaistų šaukštelis ant pusės stiklinės = pusei, į pusę. 7. Kitos nevartotinos konstrukcijos: ant galo = pagaliau, galų gale, ant tiek, = tiek, ant savo kailio = savo kailiu, pastatyti ant savo = pasiekti savo. 8. Vartotina dvejopai: gulėti ant lovos/lovoje, sėdėti ant suolo/suole, rašyti ant lentos/lenoje. 9. Įsidėmėtini vartojimo atvejai: bartis ant vaikų, pykti ant draugo, rymoti ant rankų. 	<p>Vardininkas (kas?)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Svarbu nepainioti su dalies kilmininku: atvyko mokiniai = jei ne visi – <i>mokinių</i>, kilo ginčai = <i>ginčų</i>, bet atvyko <i>keli mokiniai</i>. 2. Reikėtų skirti vardininku nusakomą nuolatinę veiklą, o kilmininku – laikina: <i>auginami rugiai, sėja linų</i>. 3. Vardininkas nevartotinas vietoj šauksmininko kreipiniui reikšti: <i>pone direktoriau... deputate Petraiti!</i>; galima ir <i>ponas pirmininke</i>. 4. Įsidėmėtinos dvi norminės vardininko ir galininko vartojimo formos: ateina kas vakaras / kas vakarą; laikas šieną /sienas pjauti. 5. Įsidėmėtinos dvi vartosenos galimybės: leidykla “Šviesa” / “Šviesos” leidykla, bet tik “Saulės” gimnazija. <p>Kilmininkas (ko?)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kilmininkas nevartotinas su veiksmazodžiais pasiekti, prieiti: pasiekti tikslo = tikslą, prieiti išvados = prie išvados, išvadą, padarėme išvadą, priėjome tos pačios nuomonės = prie tos pačios nuomonės, tą pačią nuomonę, bet pasiekti laimėjimų dalies kilmininkas. 2. Kilmininkas nevartotinas lyginamosiose konstrukcijose ir kiekybei reikšti su aukštesniojo laipsnio prievaisiais daugiau/mažiau: grupė ne didesnė dešimties žmonių = kaip /negu dešimt žmonių, daugiau šimto daugiau kaip šimtas, negu šimtas, per šimtą. 3. Kilmininkas nevartotinas: paspausti draugui ranką, paglostyti vaiko = vaikui galvą. 4. Kilmininkas vartotinas su neiginiu ne: perku knygą - neperku knygos; nereikia pirkti knygos. 5. Įsidėmėtinas sintonimiškas kilmininko ir galininko vartojimas su veiksmazodžiais klausiti, prašyti, maldauti: klausk draugą/draugo, prašė tėvo/tėvą. <p>Naudininkas (kam?)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas su veiksmazodžiu atitikti: atitiko kirvis kotui = kotą. 2. Nevartotinas su būdvardžiais šykštus, godus: pinigams = pinigų, šykštus žodžiams = žodžių. 3. Nevartotinas naudininko konstrukcijos: mums neišspręsti = ne mums išspręsti, sakalui narve nekalėti = ne sakalui narve kalėti. 4. Nevartotinas su slinkties veiksmazodžiais: išvažiavo Velykoms = Velykų švenči, keliaivo poilsui = poilsio, pailsėti, ateiti pietums = pietų, išvykti gastrolėms = gastrolių, į gastroles, gastroliuoti, kviesti šokiui sokti. 5. Nevartotinas veiksmazodinių daiktavardžių paskirties naudininkas: žaislai eglutės puošimui = eglutei puošti, laikas skiriamas apgalvojimui = apgalvoti, klabūkai žuvų gaudymui = žuvims gaudyti. 6. Nevartotinas laiką arba laiko ribą nusakantis naudininkas: ilgam = ilgai, šiai dienai = iki šios dienos, liepos pirmajai = iki liepos pirmosios egzaminus išlaikysime. 7. Naudininkas vartojamas laikui reikšti, jei ryškus paskirties atspalvis: išleisk šunį nakčiai, išmokite antradieniui. 8. Vartojama dvejopai: išėjau valandėle/ valandėlei, išvažiavo visą savaitę/visai savaitei. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vartojami po linksnių: <i>eiti miško link, draugo dėka</i>. 2. Nevartotinas polinksnis dėka po abstrakčių dalyvių: naujovių įdiegimo dėka = <i>įdiegus naujoves</i> 3. Nevartotinas atgal, nusakant laiką: kelios dienos atgal = <i>prieš kelias dienas</i>. 4. Nevartotinas pagalba, nusakant priemones: prietaisų pagalba = <i>prietaisais</i>. Tinka: <i>išsprendė su draugo pagalba</i>. 5. Vengtinas metu, nusakant vietą ar laiką: susirinkimo metu = <i>susirinkime</i>, dienos metu = <i>diena</i>, pamokos metu = <i>pamokoje</i>. 6. Vengtinas verstinis vardan: draugystės vardan = <i>dėl draugystės</i>. Tradiciškai išsaugotas tik religiniuose ir senuose tekstuose.
apie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas papildiniui reikšti su veiksmazodžiais domėtis, rūpintis, skūstis, liudyti, rodyti, skelbti, pažymėti, prisiminti: rūpintis apie mane = manimi, apie tai liudijo = tai liudijo, prisiminiau apie tave = tave. 2. Nevartotinas priežastčiai nusakyti: skundai apie pažymius = dėl pažymių. 3. Reikėtų skirti nevartotinus ir vartotinus atvejus: papasakok apie rašytojo biografiją = biografiją, papasakok apie rašytoją. 		
dėl	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas paskirčiai reikšti: kambarys dėl poilsio = poilsui. 2. Reikėtų nepainioti su prielinksniu nuo: tablettė dėl skausmo = nuo skausmo. 		
į	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas pasikartojančiam laikui tarpui nusakyti: kartą į dieną = per dieną. 2. Nevartotinas su veiksmazodžiais įsimylėti, nurodyti, skirti, veikti: įsimylėti į gamtą = gamtą, nurodyti į trūkumus = trūkumus. 3. Įsidėmėti vartojimą su veiksmazodžiu tikėti: tikėti į Dievą = Dievą, Dievu, tikėti į jį = juo. 		
iki, iš	<p>Nevartotini junginiai: eįjome iki mokyklos = ligi, mums ne iki juoko = ne juokai, santaupos padidėjo iki šimto = šimtu, siekia šimtą, spyrė iš kojos = koja, raštas iš pernai = pernykštis.</p> <p>nuo Nevartotinas atstovavimui reikšti: nuo klasės = iš klasės</p> <p>pagal Neteiktinas informacijos šaltiniui nurodyti: pagal mane = mano manymu, pagal Maironį = pasak Maironio</p> <p>pas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas nuosavybei reikšti: pas mane klaida =mano klaida, aš suklydau. 2. Nevartotinas su veiksmazodžiais gauti, imti, kreiptis, skolintis, sužinoti ir kt.: kreiptis pas direktorių = į direktorių, skolintis pas draugę = iš draugės. 3. Reikėtų skirti vartojimą vietos aplinkybės prasme: pas mus namuose buvo svečių. 		
po	<p>Nevartotinas veiksmo būdai ar būviui reikšti: dokumentai po parašu = su parašu, pasirašyti, įrenginiai po įtampa = su įtampa.</p>		
prie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas laiko, sąlygos, nuolaidos, priežasties aplinkybėms nusakyti: prie progos = esant/pasitaikius progai, prie aukštos temperatūros = aukštoje temperatūroje, prie ko čia aš = kuo aš dėtas. 2. Nevartotinas keitimo santykiui reikšti: pinigai keičiami vienas prie trijų = vienas už/į/su... 3. Įsidėmėtina, kad tik tradiciškai toleruojama: prie caro, prie Smetonos... 		
prieš	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neteiktinas su žodžiais atsakyti, pralaimėti, gintis, nusikalsti, žaisti ir kt.: nusikalsti prieš tave = tau, pareiga prieš draugus = draugams, žaisti prieš estus = su estais. 2. Neteiktini posakiai: vaistai/skiepai prieš gripą = nuo gripo, gydo prieš vėžį = nuo vėžio. 		
pro	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas reiškiant judėjimą viduriu: važiuoja pro miesto centrą = per, girdėti pro radiją = per 2. Įsidėmėtini du vartojimo atvejai: žiūri per/pro langą, eina per/pro duris. 		
su	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotinas nusakant požymį arba veiksmo būdą: vaikas su silpnu regėjimu = silpno regėjimo, žmogus su aukštuoju išsilavinimu = turintis aukštąjį išsilavinimą. 2. Nevartotini posakiai: prastai su patalpomis trūksta patalpu/ prastos patalpos, gerai su pinigais = pinigų užtenka, su laiku = ilgainiui, su tikslu pasipelnyti = dėl pelno, atsitikti su juo = jam. 3. Vengtinios dviprasmybės: kovoti su priešais. 		
už	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevartotini posakiai: imti už pagrindą = pagrindu, kaip pagrindą, už komandą žais = komandoje, atskaita už praėjusius metus = praėjusių metų, sėstis už vairo, už kompiuterio = prie vairo, prie kompiuterio. 2. Įsidėmėtini du vartojimo atvejai: grįšiu po/už metų. 		

Sintaksės klaidos (žodžių jungimas, sakiniai)

Su sakiniu nesusiję žodžiai	Sakiniai		
	Vientisiniai	Sudėtiniai	
		Sujungiamieji jungtukiniai	Prijungiamieji jungtukiniai
1. Kreipiniai nereikšiami vardininku, kreipinio pažyminiai vartojami įvardžiūotine forma, jos nereikia, kai pažyminis turi būdo aplinkybę: gerbiamas Jonas = gerbiamasis Jonai (bet labai gerbiamas Jonai). 2. Įterpiniamas nevertotini žodžiai prašau, prašom: paduok, prašau/prašom, knyga = prašau/prašom/prašyčiau paduoti knyga. 3. Dėkojant nevertotini vyr.giminės pažyminiai: nuoširdus, didelis aciu = nuoširdžiai, labai aciu.	1. Vengtinis padalyvių ir pusdalyvių painiojimas: dirbant jis susižeidė = dirbdamas; parašius patikrinkite = parašė...; kūrinys, jį supratęs, pasikeitė = supratęs kūrinį... 2. Vengtinis dalyvių ir pusdalyvių painiojimas: eidamas namo jis buvo pagrobtas = einantį namo jį pagrobė; mokiniai dirba mokytojams vadovaujant = mokytojų vadovaujami. 3. Nevertotini padalyvio nežūrint junginiai: nežūrint į sunkumus, dirbome = nepaisant sunkumų... 4. Vengtinis vienarūšių sakinio dalių pavertimas šalutiniais sakiniais Kilo gaisrai, kurie = bet buvo užgesinti. 5. Nevertotini pridūriniai kas link, kas liečia vietoj priežasties aplinkybės: kas link = dėl knygos susitarėme. 6. Nevertotinas vertalas (su) tikslu ir verstinė konstrukcija vietoj to, kad: dirbo su tikslu pasipelnyti = <i>noredamas pasipelnyti</i> . Vietoj to, kad tylėtų = <i>užuot tylėjęs</i> kalbėjo. 7. Nereikėtų painioti su taisyklingais sakiniais: kad dar pailsėjus.	1. Dalelytė gi nevertotina vietoj priešinamųjų jungtukų o, bet, tačiau : baigėsi vėjuota diena, <i>gi = bet</i> prasidėjo rami naktis. 2. Sakiniams jungti nevertotini vertalai vienok = <i>tačiau/bet/ o</i> , o taip pat ir = <i>taip pat</i> , junginys <i>tu tarpu kai</i> (vartojamas tik šalutiniuose sakiniuose). 3. Nevertotinos verstinės šalutinių sakinių konstrukcijos vietoj sudėtinį sakinių: Jei anksčiau tingėjome, tai dabar dirbame = <i>Anksčiau tingėjome, o dabar dirbame</i> .	1. Šalutinių sakinių prijungimui nevertotami prievieksmiai kuomet (= kada) ir jungtys taip kas (= nes) 2. Tikslas ir sąlygos aplinkybių šalutiniuose sakiniuose nevertotina bendratis ir padalyvių formos: stengiamės, kad laimėti/laimėjus (= laimėtume). Jei skaičiuoti/suskaičiuavus (= suskaičiuotume), tai išsigastume. 3. Nuolaidos aplinkybės šalutiniuose sakiniuose nevertotini neigiami veiksmazodžiai: Nors ir kaip nesistengėme (= stengėmės), nelaimėjome. Kaip nekeista = Kad/nors ir (kaip) keista, nespėjome. 4. Neteiktini pridūriniai kai dėl, kas link, kas dėl, gali būti keičiami sąlygos aplinkybės šalutiniais sakiniais: Kai dėl sąlygų = <i>Jeigu kalbėsime apie sąlygas</i> , tai reikės tartis.

Skrybės mokymosi pagrindai (atsižvelgiant į 2006 m. privalomąsias ir pasirenkamąsias skrybės taisykles)

Vientisinis sakiny	Sudėtiniai sakiniai			
	Bejungtukiai	Jungtukiniai		
		Sujungiamieji	Prijungiamieji	
<p>Atskiriamos sakinio dalys</p> <p>Užtenka vieno skrybos ženklų tarp jų.</p> <p>[~]</p> <p>1. Kableliais atskiriamos vienarūšės sakinio dalys (vienarūšiai veiksniai, tariniai, papildiniai, pažyminiai, aplinkybės), kai tarp jų nėra jungtukų arba sujungtos priešinamaisiais jungtukais ar žodžiais (o, bet, tačiau, tik, nors...). Pz. <i>Ugnies, vandens ir meilės nepaslėpsi. Mėmo šviečia, bet nešildo.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad kableliai nerašomi tarp skirtingas ypatybes nusakančių pažyminių (Pz. <i>Sklido balti sidabriniai spinduliai.</i> Bet pagal PT – 2006 galima rašyti), tam</p>	<p>Išskiriamos sakinio dalys</p> <p>Būtinios dvi skiriamųjų ženklų pozicijos, galinčios turėti 3 raiškos būdus:</p> <p>a) o, --- . ---, o, --- . ---, o.</p> <p>(I)</p> <p>1. Kableliais arba brūkšniais išskiriami keli derinamieji pažyminiai, einantys po pažymimo žodžio arba prieš jį (jeigu pastarasis yra įvardis). Pz. <i>Patekėjo saulė – didelė, skaisti. Šnelis, nors pikčiausias, vienas neilgai loja. Ryskios ir grėsmingos, jos visus gąsdino. Keliu pastojto ožys, užsispyręs, piktas, ir nieko nepraleido.</i></p> <p>Įsidėmėti, jog pagal PST – 2006 derinamųjų, nederinamųjų ir išplėstinių pažyminių skryba gali būti pasirenkama pagal rašančiajam rūpinus prasminius ar intonacinius akcentus. Pz. Jam (.) galingiausiajam, nebuvo lygių. Aukštas, stambus (,) vaikinas visada buvo pastebimas. Su ryškia raudona kepuraitė (.) mergaitė skyrėsi iš visų. Mergaitė (,) su ryškia raudona kepuraitė (.) iškart krito vilkui į akį.</p> <p>(X)</p> <p>2. Kableliais išskiriami išplėstiniai pažyminiai (išreikšti dalyviais arba būdvardžiais su priklausomais žodžiais), einantys po pažymimo žodžio. Pz. <i>Verkia duona, tinginio valgoma. Ėriukas, ir vilko nešamas, tyli.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad tokios pačios sintaksinės konstrukcijos pažyminiai prieš pažymimąjį žodį neskiriami (Pz. <i>Namuose užaugusi laukinė antis vis tiek grįš pas savuosius.</i>), nebent emocijiniais apibendrinamaisiais tikslais, turi aplinkybės reikšmę ar intonacinį išskirtinumą (Pz. <i>Palikęs kurapkas, vilkas eina toliau.</i>).</p> <p>(II)</p> <p>3. Kableliais arba brūkšniais (jei labiau išplėsti) išskiriami priedėliai (pažyminiai, išreikšti daiktavardžiais), einantys po pažymimųjų žodžių (daiktavardžių arba įvardžių) be jungiamųjų žodžių arba kartu su jais (arba, kaip antai, būtent, tai yra, vardu, pavarde, ypač, atseit...) ir aiškinantys jų reikšmę. Pz. <i>Jaunas mėnulaitis, dangaus karalaitis, turi aukso karūną. Tėvas liepė keturiems sūnams – Šiauriui, Rytmetiniui, Piečiui ir Vakarinui – išpūsti iš marių labai didelį akmenį. Velnias, arba nelabasis, jau tyko. Žmogus, vardu Jonas, nugalės.</i></p> <p>Įsidėmėti, jog išplėstinis priedėlis, einantis prieš pažymimąjį žodį, išreikštą įvardžiu, išskiriamas. Pz. Aukštarankis meistras, jis nugalės.</p> <p>(XX)</p> <p>4. Kableliais išskiriamos arba ne (būtinai arba du, arba nė vieno skrybos ženklų) išplėstinės aplinkybės, išreikštos dalyviais, pusdalyviais, padalyviais su priklausomais žodžiais. Pz. <i>Savęs neįveikęs, kito neįveiksi. Amatų mokėdamas, šunų nelodysi. Puodams barškant, seilės tįsta.</i></p>	<p>Atskiriami vienas nuo kito sakinio dėmenys – savarankiški sakiniai (užtenka vieno skrybos ženklų tarp jų).</p> <p>1. Kableliais atskiriami vienas nuo kito keli neišplėsti savarankiški sakiniai, reiškiantys gretutines mintis. Pz. <i>Geras ir žodžio paklausio, pikto ir lazda nepataiso.</i></p> <p>2. Kabliataškiu atskiriami vienas nuo kito keli išplėsti (vienarūšėmis sakinio dalimis, išplėstiniais pažyminiais, priedėliais, išplėstinėmis aplinkybėmis...) savarankiški gretutinių minčių sakiniai. Pz. <i>Katinas, turėdamas geras akis, pamatė miške žiburį; visi susikėlė, nuėjo ieškoti to žiburio.</i></p> <p>3. Dvitaškiu atskiriami du savarankiški, bet</p>	<p>Atskiriami vienas nuo kito sakinio dėmenys – savarankiški sakiniai (užtenka vieno skrybos ženklų tarp jų).</p> <p>1. Kableliais prieš sudedamojo sujungimo jungtukus (ir, bei, nei...nei, čia...čia, tai...tai...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pz. <i>Ta avelė kaip avelė, ir vėl nuo galo. Nei avis sveika, nei vilkas sotus.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad tarp labai artimos reikšmės sakinių ar turinčių bent vieną bendrą sakinio dalį kablelis nerašomas. Pz. <i>Sutemo ir pasigirdo tolimas griautinis. Pagaliau sužabavo ir prakiuro dangus.</i></p> <p>2. Kableliais prieš priešpriešinio sujungimo jungtukus (bet, o, tačiau, užtat, tik, vis dėlto, vis tik...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pz. <i>Pavasaris barsto, o ruduo renka.</i></p> <p>3. Kableliais prieš skiriamąjo sujungimo</p>	<p>Atskiriami arba išskiriami priklausomi vienas nuo kito sakinio dėmenys (šalutiniai sakiniai nuo pagrindinių). Būtinios dvi skiriamųjų ženklų pozicijos, galinčios turėti 3 raiškos būdus (bei jų įvairias konstrukcijas):</p> <p>a) ~~~ , --- . ; b) ---, ~~~ , --- . ; c) --- , ~~~ .</p> <p>Įsidėmėti, kad šalutiniai sakiniai prie pagrindinių yra jungiami prijungiamaisiais jungtukais (ar, jog, jei(gu), iki, kad, kadangi, kai, lyg, negu, nes, nors, tartum, kada, kaip, kiek, kodėl...) arba santykiniais įvardžiais (kas, koks, kuris, kuri, keli...). Pagrindiniame sakinyje šalutiniai sakiniai gali turėti atliepiamųjų žodžių, reiškiamų įvardžiais (tas, toks, tai, visa, visa kaip...), prievieksmiais (tada, taip, ten, tiek, todėl, tuomet, čia, visada, visur...).</p> <p>1. Kableliais atskiriami arba išskiriami veiksnių šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio veiksnio arba tarinio kyla klausimas kas?). Pz. <i>Kas daug moka, mažai kalba.</i></p> <p>2. Kableliais atskiriami arba išskiriami tarinio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio vardinės dalies kyla klausimai kas yra? koks yra?). Pz. <i>Koks klausimas, toks ir atsakymas.</i></p> <p>3. Kableliais atskiriami arba išskiriami papildinio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai ko? kam? ką? kuo?). Pz. <i>Ką pasėsi, tą ir pjausi.</i></p> <p>4. Kableliais atskiriami arba išskiriami pažyminio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio veiksnio, papildinio ar aplinkybės kyla klausimas koks?). Pz. <i>Šuo, kuris daug loja, nekanda.</i></p>

<p>tikrose jungtukais jungiamų vienarūšių sakinio dalių konstrukcijose - prieš pirmąjį jungtuką ir tarp jungtukais sujungtų poros žodžių (Pvz. <i>Dievas padeda ir bėgančiam, ir vejančiam. Juodos varnos nei nuplaus, nei numazgosi. Drąsa ir/arba valia, jėga ir/arba išvermė išgelbėjo jaunuoį</i>).</p> <p>Įsidėmėti, kad kablelis nėra šamas tarp sustabarėjusių prasminių junginių. Pvz. <i>Seniai seniai gyveno karalius karaliūnas.</i></p> <p style="text-align: center;">[-]</p> <p>2. Brūkšniu atskiriamas veiksny nuo tarinio vardinės dalies, išreikštos daiktavardžiu arba kiekiu skaitvardžiu, kai praleista tarinio bendraties, kai praleistas I suvestinio tarinio dėmuo. Pvz. <i>Pripratimas – antras prigimimas. Senas žmogus – tai namų raktas. Dukart du – keturi. Mokytis – tai mąstyti.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad brūkšny nėra šamas, kai analogiškoje sintaksinėje situacijoje tarinio vardinė dalis reiškia būdvardžiu, kelintiniu skaitvardžiu, dalyviu arba įvardžiu. Pvz. <i>Atmintis gera. Tu pirmas. Yla maiše nepaslepama. Jis toks.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad brūkšny rašomas tada, kai praleidžiama, bet numanoma kuri nors</p>	<p>Įsidėmėti, kad išplėstinių aplinkybių skyrimas arba neskyrimas nelaikomas klaida; svarbu tik apsispręsti vienokiai ar kitokiai motyvacijai dėl jų prasmio ar intonacinio savarankiškumo.</p> <p style="text-align: center;">(–)</p> <p>5. Kableliais išskiriamos tikslinamosios vietos, laiko ir būdo aplinkybės (tos pačios rūšies, tik ne išskaičiuojančios, bet praplečiančios pirmosios turinį), einančios po pirmosios. Pvz. <i>Kadaise, seniai, miškuose buvo labai daug gyvačių ir žalčių. Raiste, prie šaltinio, išsėjosi gyvačių karalienė. Keleivis lėtai, koja už kojos, prie jos artėjo.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad dvi šalia esančios ir labai artimai susijusios aplinkybės pagal PST-2006 gali būti ir skiriamos, ir neskiriamos. Pvz. <i>Susitarė susitikti ant didžiojo kalno(,) po šermukšniu.</i></p> <p>Įsidėmėti, jog skirtingų rūšių aplinkybės nelaikomos tikslinamosiomis ir neskiriamos. Pvz. <i>Tenai Joninių naktį išskeldavo stebulę.</i></p> <p style="text-align: center;">(=)</p> <p>6. Kableliais išskiriami tie lyginamieji posakiai, kurie turi priedėlio, įterpinio, šalutinio sakinio sintaksinę reikšmę ar pasakomi kaip pridurtinės pastabos. Pvz. <i>Liuciperis pats, kaip koks baidyklė, pasileido raitas vytis. Akmenys mušasi taip, kaip avinai. Kvailys, kaip visada, laimėjo. Išėjo kvailės, lyg varlės į Varšuvą.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad neatskiriamos viena nuo kitos lyginamos vienarūšės sakinio dalys ar lyginimo būdu susidarantys tariniai, aplinkybės (dažniausiai būdo). Pvz. <i>Geriau žvirblis rankoje negu briedis girioje. Žmogaus amžius kaip vanduo. Laksto kaip aitvaras. Pasirodė it jaunas mėnulis.</i></p> <p style="text-align: center;">(v)</p> <p>7. Kableliais išskiriami įterpiniai (sintaksiškai su sakiniu nesusiję žodžiai, turintys įvairiausių reikšmių ir tokiais laikomi tradiciškai – susitarus):</p> <ol style="list-style-type: none"> nusakantys žinių šaltinį (anot jo, pasak jo, mano nuomone, pagal ją...); rodantys autoriaus požiūrį (aišku, žinoma, be abejo, suprantama, regis, matyt, atrodo, laimė, ko gero, nelaimė, svarbiausia, kaip ir pirma...); rodantys išskirtį (viena, pirma, be to, be jo, išskyrus jį, deja, beje, tiesa, ko gero, tarp kitko, kas be ko, pavyzdžiui, žodžiu, atvirkščiai, priešingai, mažą to, palyginus su juo, antra vertus, vadinasi, tiksliau,...); rodantys kalbos pobūdį (taip sakant, atvirai šnekant, antra vertus...); sustabarėję emocinės reikšmės posakiai (dievaži, po galais, gink dieve...); pasakantys pašalines pastabas (vadinasi, pasirodo, būdavo, žiūrėk). <p>Pvz. <i>Rodos, perkūnas kerta. Čia miškai ir miškai, matai, buvo.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad šie posakiai tam tikrose sintaksinėse konstrukcijose gali eiti ir sudėtinųjų sakiniių dėmenimis. Pvz. <i>Rodos, kad jau žaibuoja. Matai, kad dangus su žeme maišosi.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad labiau išplėsti įterpiniai (frazės ar net sakiniai) vadinami įspraudais ir gali būti išskiriami brūkšniais ar skliaustais. Pvz. <i>Senovėje (prieš kelis ar keliolika tūkstančių metų) Alkis – toks buvo milžino vardas – ieškojo pačios.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad įterpiniais nelaikomi, bet pagal PST – 2006 tam tikri modaliniai žodžiai gali būti arba neišskiriami, arba išskiriami, jei norima jiems suteikti įterptinį pobūdį: anaiptol, antai, apskritai, atseit, būtent, destis, esą, galbūt, galų gale, geriau, greičiausiai, iš esmės, iš principo, iš tiesų, iš tikro, iš tikrųjų, iš viso, kaip tyčia, lyg tyčia, konkrečiai, mat, pagaliau, palyginti, paprastai, paprasčiausiai, pagaliau, pirmiausia, visų pirma, išties, iš tiesų, iš tikro, iš tikrųjų, iš principo, greičiausiai, tikriausiai, paprastai, paprasčiau, pirmiausia(i), rasi (t), savo ruožtu, šiuokštu, taigi, tikria, tikriusiai, tiksliau, turbūt, veikiausiai, visų pirma.</p> <p style="text-align: center;">(Ų)</p> <p>8. Kableliais išskiriamos su jungiamaisiais žodžiais (arba, kaip antai, būtent, tai yra (t.y.), pavyzdžiui, vardu, pavarde, ypač, atseit...) aiškinančiosios reikšmės sakinio dalys (priedėliai, pažyminiai, tikslinančiosios aplinkybės, kartais tariniai), einančios po aiškinamųjų žodžių (veiksnių, tarinių, papildinių, pažyminių, aplinkybių). Pvz. <i>Buvo brolis ir sesuo, vardais Joniukas ir Elenytė. Nuraškė lėliją baltą, būtent sniego baltumo, ir po kojų jai padėjo. Prie upės, ypač palei tiltą, augo daug nendrių. Mergaitė suprato, t.y. buvo priversta suprasti, artėjant nelaimę.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad po apibendrinamųjų žodžių turi būti rašomas dvitaškis, jei po jų išskaičiuojamos vienarūšės sakinio dalys, o po viso junginio (jei sakinys tęsiasi) – kablelis arba brūkšny. Pvz. <i>Iš qžuolo ji išsiėmė viską: saulės rūbus, saulės karietą, arklis – ir nuvažiovo bažnyčion. Jei vienarūšės sakinio dalys išskaičiuojamos prieš apibendrinamąjį žodį, po jų rašomas brūkšny. Pvz., Moterys, vyrai, mergelės, broleliai – visi negalėjo jos grožiu atsistebėti.</i></p>	<p>susiję tam tikrais prasmiais aiškinamaisiais, paremiamaisiais ryšiais sakiniai. Pvz. <i>Laiko dantys aštrūs: laikas ir kalnus sugraūžia.</i></p> <p>4. Brūkšniu atskiriami du savarankiški, bet susiję emociniais ar staigių minčių kaitos, greitų išvadų ryšiais sakiniai. Pvz. <i>Ieškok paparčio žiedo – visa žinosi.</i></p>	<p>jungtukus (ar, ar...ar, arba, arba...arba ...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Velnius prašosi užkemsamas butelyje su šermukšniu kamščiu, arba jis mirsiąs iš baimės. Ar vėjas pūtė, ar girios užė, ar mergelė dejavo.</i></p> <p>4. Kableliais prieš paremiamojo sujungimo žodžius (tai, tad, todėl...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Nušovė žmogelis savo laimę, todėl jam daugiau nesisekė.</i></p>	<p>5. Kableliais atskiriami arba išskiriami vietos aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas kur?). Pvz. <i>Kur trumpa, ten trūksta.</i></p> <p>6. Kableliais atskiriami arba išskiriami laiko aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kada? kiek laiko?). Pvz. <i>Tol mokinamės, kol gyvi esame. Aną metų, kada katės lojo, piemenims buvo rojus.</i></p> <p>7. Kableliais atskiriami arba išskiriami būdo ir kiekybės aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kaip? koku būdu? kiek?). Pvz. <i>Ne visada taip yra, kaip atrodo. Kiek žmogaus, tiek ir proto.</i></p> <p>8. Kableliais atskiriami arba išskiriami priežasties aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kodėl? dėl kokios priežasties?). Pvz. <i>Nekask kitam duobės, nes pats jon įgrūsi.</i></p> <p>9. Kableliais atskiriami arba išskiriami tikslo priežasties aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas koku tikslu?). Pvz. <i>Valgyk, kad kailis kaulų nepamestų.</i></p> <p>10. Kableliais atskiriami arba išskiriami sąlygos aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas esant kokiai sąlygai?). Pvz. <i>Jei bijosi, tai ir baidys.</i></p> <p>11. Kableliais atskiriami arba išskiriami nuolaidos aplinkybės šalutiniai sakiniai. Pvz. <i>Eik tiesiai, nors ir piktos šmėklos baidytų.</i></p> <p>12. Kableliais vienas nuo kito atskiriami kelių laipsnių šalutiniai sakiniai (klausimas kyla iš vieno šalutinio sakinio kitam). Pvz. <i>Jei žinotum, kad kritsi, pats atsisėstum.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad vienos rūšies šalutiniai sakiniai, sujungti sudedamaisiais ar skiriamaisiais jungtukais, kableliais neatskiriami. Jų skyryba yra analogiška vienarūšių sakinio dalių skyrybai. Pvz. <i>Pasakyk man, kaip ilgai upė neturėsianti žuvų, kaip ilgai stovėsiaš kalnas ir kaip ilgai kriaušė būsianti be vaisių. Prašyk dievą, kad praplėštų dangų ir kad mus dangun įleistų.</i></p> <p>Įsidėmėti, jog šalutinis sakinys išskiriamas drauge su pabrėžiančiais, aiškinančiais žodžiais arba žodžių junginiais <i>ypač, nebent, juoba, juolab, juo labiau, būtent, vis tiek ir kt.</i> Pvz. Vis tiek trečiasis brolis kvailys valdysiaš karalystę, tuo labiau kad nėra jis kvailas.</p>
---	---	--	--	--

<p>sakino dalis. Pvz., <i>Vienas kalba apie akėčias, kitas – apie vežėčias.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad pagal PST – 2006 šios taisyklės gali būti laikomasi arba ne.</p>	<p>Įsidėmėti jungiamojo žodžio (kartu ir įterpinio) pavyzdžiui skyrybą: po jo prieš aiškinančią sakinio dalį rašomas kablelis arba dvitaškis (jei yra išskaičiuojamos vienaarūšės sakinio dalys). Pvz. <i>Tik mažas gyvūnas, pavyzdžiui, pelė, galėtų įlįsti.</i></p> <p>(!)</p> <p>9. Kableliais išskiriami kreipiniai (vieni ar su jiems priklausančiais žodžiais, su įvardžiais, jaustukais ar be jų - priklauso nuo prasmės ir intonacijos). Pvz. <i>Išmokyk, žmogau, akmenį plaukti. Vai tu proteli, proteli, pareik bent pavalgyt. Klausyk, gudrusis žmogau, ir isimink. Jūs, gudragalviai, esate pasirengę tik laimėti ir bijote pralaimėti.</i></p> <p>(.)</p> <p>10. Kableliais išskiriami teigimo ar neigimo žodžiai ir išvadinės žodžių grupės (dažniausiai vienu, nes tradiciškai pirmieji būna sakinio pradžioje, antrosios – gale). Pvz. <i>Taip, turite išmokti. Ne visiems saulė vienodai šviečia, ir gana. Šaukšte prigėrė, ir tiek.</i></p>			
		<p>Mišrieji sakiniai</p> <p>Skiriami pagal bejungtukių, jungtukinių sudedamųjų ir jungtukinių prijungiamųjų sakinių skyrybos taisykles. Pvz. <i>Būk, koks nori rodytis, ir būsi geras žmogus. Įsiklausyk: taip griaudžia, lyg pats Perkūnas su savais žirgais važinėtuši.</i></p>		

Skyrybos mokymosi pagrindai

Vientisinis sakiny		Sudėtiniai sakiniai		
Išskiriamos sakinio dalys		Bejungtukiai	Sujungiamieji	Jungtukiniai
<u>Atskiriamos sakinio dalys.</u>				Prijungiamieji
<p>Užtenka vieno skyrybos ženklo tarp jų.</p> <p>[~]</p> <p>1. Kableliais atskiriamos vienarūšės sakinio dalys (vienarūšiai veiksniai, tariniai, papildiniai, pažyminiai, aplinkybės), sujungtos jungtukais arba priešinamaisiais žodžiais (o, bet, tačiau, tik, nors...). Pvz. <i>Ugnies, vandens ir meilės nepaslepėsi. Mėnuo šviečia, bet nešildo.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad kableliai nerašomi tarp skirtingas ypatybes nusakančių pažyminių (Pvz. <i>Sklido balti sidabriniai spinduliai</i>), taip pat galimose</p>	<p>Būtinos dvi skiriamųjų ženklų pozicijos, galinčios turėti 3 raiškos būdus:</p> <p>d) o, --- . e) ---, o, --- . f) ---, o.</p> <p>(\)</p> <p>11. Kableliais arba brūkšniais išskiriami derinamieji pažyminiai, einantys po pažymimojo žodžio arba prieš jį (jeigu pastarasis yra įvardis). Pvz. <i>Patekėjo saulė – didelė, skaisti. Šunelis, nors pikčiausias, vienas neilgai loja. Ryškios ir grėsmingos, jos visus gąsdino. Kelių pastojų ožys, užsispyręs, piktas, ir nieko nepraleido.</i></p> <p>(X)</p> <p>12. Kableliais išskiriami išplėstiniai pažyminiai (išreikšti dalyviais, pusedalyviais arba būdvardžiais su priklausomais žodžiais), einantys po pažymimojo žodžio. Pvz. <i>Verkia duona, tinginio valgoma. Ėriukas, ir vilko nešamas, tyli.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad tokios pačios sintaksinės konstrukcijos pažyminiai prieš pažymimąjį žodį neskiriami (Pvz. <i>Namuose užaugusi laukinė antis vis tiek grįš pas savuosius.</i>), nebent emociniais apibendrinamaisiais tikslais, turi aplinkybės reikšmę ar intonaciją išskirtinumą (Pvz. <i>Palikęs kurapkas, vilkas eina toliau.</i>).</p> <p>(\)</p> <p>13. Kableliais arba brūkšniais (jei labiau išplėsti) išskiriami priedėliai (pažyminiai, išreikšti daiktavardžiais), einantys po pažymimųjų žodžių (daiktavardžių arba įvardžių) be jungiamųjų žodžių arba kartu su jais (arba, kaip antai, būtent, tai yra, vardu, pavarde, ypač, atseit...) ir aiškinantys jų reikšmę. Pvz. <i>Jaunas mėnulaitis, dangaus karalaitis, turi aukso karūną. Tėvas liepė keturiems sūnums – Šiaurui, Rytmetiniui, Piečiui ir Vakariniui – išpūsti iš marių labai didelį akmenį. Velnias, arba nelabasis, jau tyko. Žmogus, vardu Jonas, nugalės.</i></p> <p>(x)</p> <p>14. Kableliais išskiriamos arba ne (būtinai arba du, arba nė vieno skyrybos ženklo) išplėstinės aplinkybės, išreikštos dalyviais, pusedalyviais su priklausomais žodžiais. Pvz. <i>Savęs nepveikęs, kito neveiksi. Amatą mokėdamas, šunų nelodysi. Puodams barskanti, seilės tįsta.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad išplėstinių aplinkybių skyrimas arba neskyrimas nelaikomas klaida; svarbu tik apsispręsti vienokiai ar kitokiai motyvacijai dėl jų prasminio ar intonacinio savarankiškumo.</p>	<p>Atskiriami vienas nuo kito sakinio dėmenys – savarankiški sakiniai (užtenka vieno skyrybos ženklo tarp jų).</p> <p>5. Kableliais atskiriami vienas nuo kito keli neišplėsti savarankiški sakiniai, reiškiantys gretutines mintis. Pvz. <i>Geras ir žodžio paklauso, pikto ir lazda nepataiso.</i></p> <p>6. Kableliais atskiriami vienas nuo kito keli išplėsti (vienarūšėmis sakinio dalimis, išplėstiniais pažyminiais, priedėliais, išplėstinėmis aplinkybėmis...) savarankiški gretutinių minčių sakiniai. Pvz. <i>Katinas, turėdamas geras akis, pamatė miške žiburį; visi susikėlė, nuėjo ieškoti to žiburio.</i></p>	<p>Atskiriami vienas nuo kito sakinio dėmenys – savarankiški sakiniai (užtenka vieno skyrybos ženklo tarp jų).</p> <p>5. Kableliais prieš sudedamojo sujungimo jungtukus (ir, bei, nei...nei, čia...čia, tai...tai ...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Ta avelė kaip avelė, ir vėl nuo galo. Nei avis sveika, nei vilkas sotus.</i></p> <p>Įsidėmėti, kad tarp labai artimos reikšmės sakinių ar turinčių bent vieną bendrą sakinio dalį kablelis nerašomas. Pvz. <i>Sutemo ir pasigirdo tolimas griaustinis. Pagaliau sužabavo ir prakiuo dangus.</i></p> <p>6. Kableliais prieš priešpriešinio sujungimo jungtukus (bet, o, tačiau, užtat, tik, vis dėlto, vis tik...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Pavasaris barsto, o ruduo renka.</i></p>	<p>Atskiriami arba išskiriami priklausomi vienas nuo kito sakinio dėmenys (šalutiniai sakiniai nuo pagrindinių). Būtinos dvi skiriamųjų ženklų pozicijos, galinčios turėti 3 raiškos būdus (bei jų įvairias konstrukcijas):</p> <p>d) --- , --- ; e) ---, --- , --- ; f) --- , --- .</p> <p>Įsidėmėti, kad šalutiniai sakiniai prie pagrindinių yra jungiami prijungiamaisiais jungtukais (ar, jog, jei(gu), iki, kad, kadangi, kai, lyg, negu, nes, nors, tartum, kada, kaip, kiek, kodėl ...) arba santykiniais įvardžiais (kas, koks, kuris, kuri, keli ...). Pagrindiniame sakinyje šalutiniai sakiniai gali turėti atliepiamųjų žodžių, reiškiamų įvardžiais (tas, toks, tai, visa, visa kaip...), prieveiksmais (tada, taip, ten, tiek, todėl, tuomet, čia, visada, visur...).</p> <p>13. Kableliais atskiriami arba išskiriami veiksno šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio veiksnio arba tarinio kyla klausimas kas?). Pvz. <i>Kas daug moka, mažai kalba.</i></p> <p>14. Kableliais atskiriami arba išskiriami tarinio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio vardinės dalies kyla klausimai kas yra? koks yra?). Pvz. <i>Koks klausimas, toks ir atsakymas.</i></p> <p>15. Kableliais atskiriami arba išskiriami papildinio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai ko? kam? ką? kuo?). Pvz. <i>Ką pasėsi, tą ir pjausi.</i></p> <p>16. Kableliais atskiriami arba išskiriami pažyminio šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio veiksnio, papildinio ar aplinkybės kyla klausimas koks?). Pvz. <i>Šuo, kuris daug loja, nekanda.</i></p>

<p>jungtukais jungiamų vienarūšių sakinio dalių konstrukcijose (Pvz. <i>Dievas padeda ir bėgančiam, ir vejančiam. Juodos varnos nei nuplausė, nei numazgosi. Drąsa ir/arba valia, jėga ir/arba išvermė išgelbėjo jaunuolį</i>).</p> <p>Įsidėmėti, kad kablelis nerašomas tarp sustabarėjusių prasminių junginių. Pvz. <i>Seniai seniai gyveno karalius karaliūnas</i>.</p> <p>[-]</p> <p>2. Brūkšniu atskiriamas veiksny nuo tarinio vardinės dalies, išreikštos daiktavardžiu arba kiekiniu skaitvardžiu, kai praleista tarinio jungtis, arba nuo suvestinio tarinio bendraties, kai praleistas I suvestinio tarinio dėmuo. Pvz. <i>Pripratimas – antras prigimimas. Senas žmogus – tai namų raktas. Dukart du – keturi. Mokytis – tai mąstyti</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad brūkšny nerašomas, kai analogiškoje sintaksinėje situacijoje tarinio vardinė dalis reiškia būdvardžiu, kelintiniu skaitvardžiu, dalyviu arba įvardžiu. Pvz. <i>Atmintis gera. Tu pirmas. Yla maiše nepaslepama. Jis toks</i>. Įsidėmėti, kad brūkšny rašomas tada, kai praleidžiama, bet numanoma kuri nors sakino dalis. Pvz., <i>Vienas kalba apie</i></p>	<p>(~)</p> <p>15. Kableliais išskiriamos tikslinamosios vietos, laiko ir būdo aplinkybės (tos pačios rūšies, tik ne išskaičiuojančios, bet praplečiančios pirmosios turinį), einančios po pirmosios. Pvz. <i>Kadaise, seniai, miške buvo labai daug gyvačių ir žalčių. Raiste, prie šaltinio, išsėjosi gyvačių karalienė. Keleivis lėtai, koja už kojos, prie jos artėjo</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad dvi šalia esančios ir labai artimai susijusios aplinkybės neskiriamos. Pvz. <i>Susitarė susitikti ant didžiojo kalno po šermukšniu</i>. Įsidėmėti, jog skirtingų rūšių aplinkybės nelaikomos tikslinamosiomis ir neskiriamos. Pvz. <i>Tenai Joninių naktį iškeldavo stebulę</i>.</p> <p>(=)</p> <p>16. Kableliais išskiriami tie lyginamieji posakiai, kurie turi priedėlio, įterpinio, šalutinio sakinio sintaksinę reikšmę ar pasakomi kaip pridurtinės pastabos. Pvz. <i>Liuciperis pats, kaip koks baidyklė, pasileido raitas vytis. Akmenys mušasi taip, kaip avinai. Kvailys, kaip visada, laimėjo. Išėjo kvailės, lyg varlės į Varšuvą</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad neatskiriamos viena nuo kitos lyginamos vienarūšės sakinio dalys ar lyginimo būdu susidarantys tariniai, aplinkybės (dažniausiai būdo). Pvz. <i>Geriau žvirblis rankoje negu briedis girioje. Žmogaus amžius kaip vanduo. Laksto kaip aitvaras. Pasirodė it jaunas mėnulis</i>.</p> <p>(v)</p> <p>17. Kableliais išskiriami įterpiniai (sintaksiškai su sakiniu nesusiję žodžiai, turintys įvairiausių reikšmių ir tokiais laikomi tradiciškai – susitarus):</p> <ul style="list-style-type: none"> g) nusakantys žinių šaltinį (anot jo, pasak jo, mano nuomone, pagal ją...); h) rodantys autoriaus požiūrį (aišku, žinoma, be abejo, suprantama, regis, matyt, atrodo, laimė, ko gero, nelaimė, svarbiausia, kaip ir pirma...); i) rodantys išskirtį (viena, pirma, be to, be jo, išskyrus jį, deja, beje, tiesa, ko gero, tarp kitko, kas be ko, pavyzdžiui, žodžiu, atvirškčiai, priešingai, mažą to, palyginus su juo, antra vertus, vadinasi, tiksliau,...); j) rodantys kalbos pobūdį (taip sakant, atvirai šnekant, antra vertus...); k) sustabarėję emocinės reikšmės posakiai (dievaži, po galais, gink dieve...); l) pasakantys pašalines pastabas (vadinasi, pasirodo, būdavo, žiūrėk). <p>Pvz. <i>Rodos, perkūnas kerta. Čia miškai ir miškai, matai, buvo</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad šie posakiai tam tikrose sintaksinėse konstrukcijose gali eiti ir sudėtinių sakiniių dėmenimis. Pvz. <i>Rodos, kad jau žaibuoja. Matai, kad dangus su žeme maišosi</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad labiau išplėsti įterpiniai (frazės ar net sakiniai gali būti išskiriami brūkšniais ar skliaustais. Pvz., <i>Senovėje (prieš kelis ar keliolika tūkstančių metų) Alkis – toks buvo milžino vardas – ieškojo pačios</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad įterpiniais nelaikomi ir neišskiriami šie žodžiai, kartais ištariami skiriamąja intonacija: pirmiausia, visų pirma, išties, iš tiesų, iš tikro, iš tikrųjų, iš principo, greičiausiai, tikriausiai, paprastai, apskritai, pagaliau, galų gale, rasi, berods, atseit, būtent, galbūt, turbūt, antai, taigi, mat, gal, vis dėlto, vargu ar, tuo tarpu...</p> <p>(¥)</p> <p>18. Kableliais išskiriamos su jungiamaisiais žodžiais (arba, kaip antai, būtent, tai yra (t.y.), pavyzdžiui, vardu, pavarde, ypač, atseit...) aiškinančiosios reikšmės sakinio dalys (priedėliai, pažyminiai, tikslinančiosios aplinkybės, kartais tariniai), einančios po aiškinamųjų žodžių (veiksnių, tarinių, papildinių, pažyminių, aplinkybių). Pvz. <i>Buvo brolis ir sesuo, vardais Joniukas ir Elenytė. Nuraškė leliją baltą, būtent sniego baltumo, ir po kojų jai padėjo. Prie upės, ypač palei tiltą, augo daug nendrių. Mergaitė suprato, t.y. buvo priversta suprasti, artėjant nelaimė</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad po apibendrinamųjų žodžių turi būti rašomas dvitaškis, jei po jų išskaičiuojamos vienarūšės sakinio dalys, o po viso junginio (jei sakiny tęsiasi) – kablelis arba brūkšny. Pvz. <i>Iš ažuolo ji išsiėmė viską: saulės rūbus, saulės karietą, arklius – ir nuvažiojo bažnyčion. Jei vienarūšės sakinio</i></p>	<p>7. Dvitaškiu atskiriami du savarankiški, bet susiję tam tikrais prasminiais aiškinamaisiais, paremiamaisiais ryšiais sakiniai. Pvz. <i>Laiko dantys aštrūs: laikas ir kalnus sugraužia</i>.</p> <p>8. Brūkšniu atskiriami du savarankiški, bet susiję emociniais ar staigių minčių kaitos, greitų išvadų ryšiais sakiniai. Pvz. <i>Ieškok paparčio žiedo – visa žinosi</i>.</p>	<p>7. Kableliais prieš skiriamąjo sujungimo jungtukus (ar, ar...ar, arba, arba...arba...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Velnias prašosi užkemsamas butelyje su šermukšniu kamščiu, arba jis mirsiąs iš baimės. Ar vėjas pūtė, ar girios užė, ar mergelė dejavo</i>.</p> <p>8. Kableliais prieš paremiamojo sujungimo žodžius (tai, tad, todėl...) atskiriami savarankiški sakiniai. Pvz. <i>Nušovė žmogelis savo laime, todėl jam daugiau nesisekė</i>.</p>	<p>17. Kableliais atskiriami arba išskiriami vietos aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas kur?). Pvz. <i>Kur trumpa, ten trūksta</i>.</p> <p>18. Kableliais atskiriami arba išskiriami laiko aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kada? kiek laiko?). Pvz. <i>Tol mokinamės, kol gyvi esame. Aną metą, kada katės lojo, piemenims buvo rojus</i>.</p> <p>19. Kableliais atskiriami arba išskiriami būdo ir kiekybės aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kaip? koku būdu? kiek?). Pvz. <i>Ne visada taip yra, kaip atrodo. Kiek žmogaus, tiek ir proto</i>.</p> <p>20. Kableliais atskiriami arba išskiriami priežasties aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimai kodėl? dėl kokios priežasties?). Pvz. <i>Nekask kitam duobės, nes pats jon įgrūsi</i>.</p> <p>21. Kableliais atskiriami arba išskiriami tikslo priežasties aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas koku tikslu?). Pvz. <i>Valgyk, kad kailis kaulų nepamestų</i>.</p> <p>22. Kableliais atskiriami arba išskiriami sąlygos aplinkybės šalutiniai sakiniai (iš pagrindinio sakinio tarinio kyla klausimas esant kokiai sąlygai?). Pvz. <i>Jei bijosi, tai ir baidys</i>.</p> <p>23. Kableliais atskiriami arba išskiriami nuolaidos aplinkybės šalutiniai sakiniai. Pvz. <i>Eik tiesiai, nors ir piktos šmėklos baidytų</i>.</p> <p>24. Kableliais vienas nuo kito atskiriami kelių laipsnių šalutiniai sakiniai (klausimas kyla iš vieno šalutinio sakinio kitam). Pvz. <i>Jei žinotum, kad krisi, pats atsisėstum</i>.</p> <p>Įsidėmėti, kad vienos rūšies šalutiniai sakiniai, sujungti sudedamaisiais ar skiriamaisiais jungtukais, kableliais neatskiriamai. Jų skyryba yra analogiška vienarūšių sakinio dalių skyrybai. Pvz. <i>Pasakyk man, kaip ilgai upė neturėsianti žuvų, kaip ilgai stovėsiaš kalnas ir kaip ilgai kriaušė būsianti be vaisių. Prašyk dievą, kad praplėštų dangų ir kad mus dangun įleisų</i>.</p>
--	---	--	---	--

<p><i>akėčias, kitas – apie vežėčias.</i></p>	<p>dalys išskaičiuojamos prieš apibendrinamąjį žodį, po jų rašomas brūkšnyks. Pvz., <i>Moterys, vyrai, mergelės, broleliai – visi negalėjo jos grožiu atsistebėti.</i></p> <p>Įsidėmėti jungiamojo žodžio (kartu ir įterpinio) pavyzdžiui skyrybą: po jo prieš aiškinančią sakinio dalį rašomas kablelis arba dvitaškis (jei yra išskaičiuojamos vienuosės sakinio dalys). Pvz. <i>Tik mažas gyvūnas, pavyzdžiui, pelė, galėtų įlįsti.</i></p> <p>(!)</p> <p>19. Kableliais išskiriami kreipiniai (vieni ar su jiems priklausančiais žodžiais, su įvardžiais, jaustukais ar be jų - priklauso nuo prasmės ir intonacijos). Pvz. <i>Įmokyk, žmogau, akmenį plaukti. Vai tu proteli, proteli, pareik bent pavalgyt. Klausyk, gudrusis žmogau, ir įsimink.</i></p> <p>(.)</p> <p>20. Kableliais išskiriami teigimo ar neigimo žodžiai ir išvadinės žodžių grupės (dažniausiai vienu, nes tradiciškai pirmieji būna sakinio pradžioje, antrosios – gale). Pvz. <i>Taip, turite išmokti. Ne visiems saulė vienodai šviečia, ir gana. Šaukšte prigėrė, ir tiek.</i></p>			
		<p>Mišrieji sakiniai</p> <p>Skiriami pagal bejungtukių, jungtukinių sudedamųjų ir jungtukinių prijungiamųjų sakinių skyrybos taisykles. Pvz. <i>Būk, koks nori rodytis, ir būsi geras žmogus. Įsiklausyk: taip griaudžia, lyg pats Perkūnas su savais žirgais važinėtųsi.</i></p>		